

Arthur Conan Doyle

ur. 22 maja 1859, Edynburg, Szkocja

zm. 7 lipca 1930, Crowborough, East Sussex, Anglia

*„Większość ludzi ma jakiś kącik
w duszy, do którego innym
wzbrania dostępu.”*

Arthur Conan Doyle

Arthur Honan Doyle – pisarz szkocki. Najwybitniejszy w dziejach autor powieści detektywistycznych. Pochodził z ubogiej arystokracji. Jego ojciec, alkoholik znęcał się nad dziećmi i żoną. Matka Arthura dorabiała jako praczka, by wyżywić rodzinę. Ukończył studia medyczne w Edynburgu. Podróżował po morzach Arktyki i wybrzeżach Afryki. Był uczestnikiem III wojny burskiej, podobnie jak jeden z jego bohaterów – doktor John Watson. Z tego względu wielu czytelników upatruje w Watsonie alter-ego autora. Do 1890 prowadził praktykę lekarską, potem poświęcił się wyłącznie pisaniu. Próbował swych sił w polityce. Występował przeciw kolonialnemu uciskowi w Kongo belgijskim.

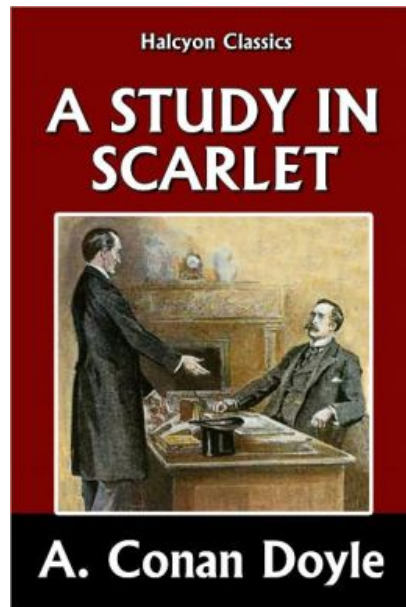
Oprócz utworów kryminalnych pisał również powieści historyczne, fantastyczno-naukowe, sensacyjne i książki niebeletrystyczne. Ponadto oprócz pisarstwa, zajmował się również badaniem historii starożytnych Greków oraz spirytyzmem, którego był gorącym entuzjastą przez większość życia. To z tego powodu utracił przyjaźń z Harrym Houdinim, który zajmował się demaskowaniem spirytystów. Doyle sądził, że sam Houdini jest potężnym medium spirytystycznym, uważając wiele jego sztuczek za przejawy działania sił paranormalnych, a jego demaskatorska działalność jest po prostu pozbywaniem się konkurencji. Sprawa ta uczyniła z tych dwóch niegdysiejszych przyjaciół publicznych wrogów. Do zainteresowania spirytyzmem Doyle'a skłoniła osobista tragedia. Podczas I wojny światowej stracił syna, brata, szwagra i siostrzeńca. Zrozpaczony, zaczął chodzić z żoną na seanse spirytystyczne w nadziei, że będzie mógł porozmawiać ze zmarłym synem.

Stworzył postać prywatnego detektywa Sherlocka Holmesa, geniusza sztuki dedukcji. Towarzyszy mu oddany przyjaciel, sympatyczny doktor Watson. O Holmesie napisał 57 opowiadań i 3 powieści. Jego powieści są przejawem wiary w intelektualne sposoby analizy otaczającego nas świata, w chłodny racjonalizm.

Do jego najważniejszych dzieł należą: *Pies Baskerville'ów*, *Studium w szkarłacie* oraz wielokrotnie ekranizowana powieść *Zaginiony świat*, w której wykreował postać ekscentrycznego naukowca George'a Challengera. Na jego dorobek składają się także próby poetyckie oraz kilka opowieści grozy i strachu, utrzymanych w stylistyce i ortografii XIX-wiecznych *romansów gotyckich*, prozy Edgara Allana Poe'go czy Ambrose Bierce'a.

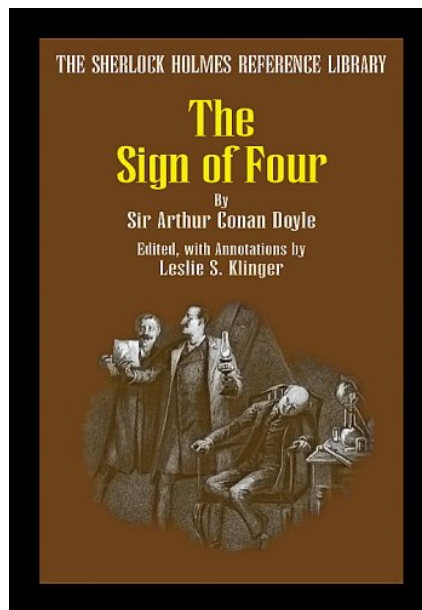
Jednocześnie, Conan Doyle miał duży wkład w rozwój literatury spirytystycznej – jest m.in. autorem dwutomowego dzieła *The History of Spiritualism* (1926) i autorem przekładu na język angielski francuskiego dzieła Léona Denis *Le mystère de Jeanne d'Arc* (*The Mystery of Joan d'Arc*).

A Study in Scarlet – 1887
Studium w szkarłacie

Najbardziej chyba charakterystyczna i jedna i najlepszych powieści-opowiadań o Sherlocku Holmesie, w pełni podporządkowana ukazaniu genialnego umysłu wielkiego detektywa. Niezwykle fascynująca łamigłówka kryminalna, pięknie udająca bardziej skomplikowaną niż jest w istocie, wciągająca, rozegrana w jakby sterylnym, wyodrębnionym z całości układzie. Druga część, pamiętnik mordercy, jest niestety wyraźnie słabsza, jest wyrazem typowo komercyjnego upodobania pisarza do typu literatury, który dziś już na szczęście odszedł w niepamięć.

The Sign of Four – 1890 Znak czterech

Jedna z trzech najbardziej znanych krótkich powieści na temat Sherlocka Holmesa. Autor oparł ją na jednym, dręczącym i fascynującym pomysle, inspirując się „Morderstwem Przy Rue Morgue” Poe’go. Udowodnione zostaje, że nie ma fizycznej możliwości by morderca dostał się do zamkniętego na klucz pokoju by zamordować znajdującego się tam człowieka. Chyba że nie był to człowiek. U Poe’a był orangutan, tutaj jest nim pigmej. Pomysł wyjściowy w trakcie trwania powieści stopniowo więdnie i rozmywa się, a wątki poboczne ujawniają skłonności pisarza, które nie budzą już dziś większych emocji i są uważane za czysto komercyjne.

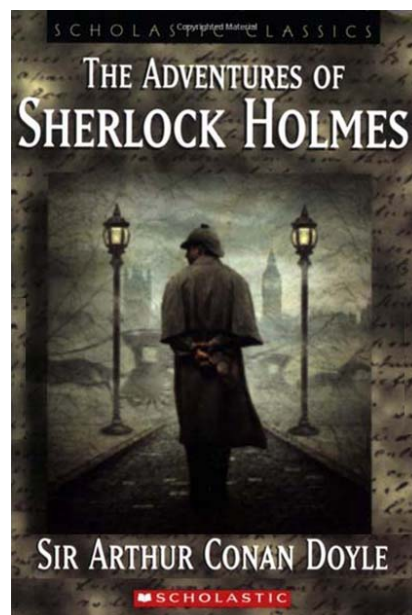
The Adventures of Sherlock Holmes – 1892

Przygody Sherlocka Holmesa

Zbiór 12 opowiadań ilustrowanych przez Sidneya Pageta i opublikowanych pierwotnie w “The Strand Magazine” w latach 1891–1892. I wydanie książkowe ukazało się 14 października 1892 w liczbie 10 tysięcy egzemplarzy.

Pierwszy z pięciu zbiorów opowiadań o przygodach detektywa Sherlocka Holmesa, wydany po dwóch powieściach: *Studium w szkarłacie* i *Znak czterech*. Podobnie jak w wymienionych tytułach, Holmes rozwiązuje nietypowe i skomplikowane zagadki kryminalne, posługując się przede wszystkim metodą dedukcji.

W rozszyfrowywaniu problemów pomaga detektywowi także znajomość psychologii, chemii, prawa, literatury sensacyjnej oraz policyjne kroniki wypadków i nieodłączna fajka, a czasami gra na skrzypcach. Ponadto dzięki nieprzeciętnej sprawności fizycznej potrafi wyjść cało z najtrudniejszych opresji. W działaniach towarzyszy mu dr Watson, przyjaciel i kronikarz wszystkich znaczących dokonań.

Zbiór zawiera następujące opowiadania:

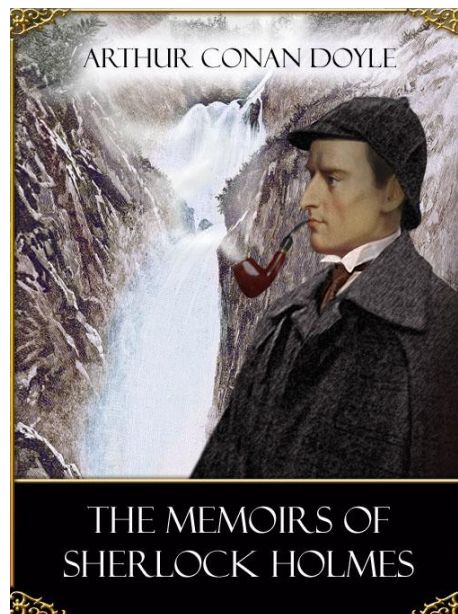
- Skandal w Bohemii – A Scandal in Bohemia
- Liga rudzielców – The Red-headed League
- Sprawa tożsamości – A Case of Identity
- Tragedia w Boscombe Valley – The Boscombe Valley Mystery
- Pięć pestek pomarańczy – The Five Orange Pips
- Krzywousty – The Man with the Twisted Lip
- Błękitny rubin – The Adventure of the Blue Carbuncle
- Nakrapiana przepaska – The Adventure of the Speckled Band
- Kciuk inżyniera – The Adventure of the Engineer's Thumb
- Nobliwy kawaler – The Adventure of the Noble Bachelor
- Diadem z berylamami – The Adventure of the Beryl Coronet
- Buczyna – The Adventure of the Copper Beeches

The Memoirs of Sherlock Holmes – 1894 Wspomnienia Sherlocka Holmesa lub Dzienniki Sherlocka Holmesa

Zbiór 11 opowiadań o Sherlocku Holmesie ilustrowany przez Sidneya Pageta. Opowiadania były publikowane pierwotnie w *The Strand Magazine* w latach 1892–1893. I wydanie książkowe ukazało się w 1894.

W finałowym opowiadaniu *Ostatnia zagadka* Holmes spotyka się ze swoim wrogiem, profesorem Jamesem Moriartym, który jest obdarzony niezwykłymi zdolnościami matematycznymi, jednakże swoją mądrość i inteligencję wykorzystuje do działalności przestępczej. Jest inicjatorem wielu zbrodni w Londynie, lecz sam nigdy nie bierze w nich czynnego udziału. Holmes uważa go za równorzędnego przeciwnika i jako główny cel stawia sobie uwolnienie społeczeństwa od niebezpiecznego przestępcy. W końcu obydwaj adwersarze spotykają się w Szwajcarii przy alpejskim wodospadzie Reichenbach i podczas walki spadają w przepaść.

Zamysłem autora było uśmiercenie Sherlocka Holmesa i ostatnie opowiadanie tomu (napisane w formie wspomnienia dr Watsona) jest utrzymane w takim tonie, jakby detektyw rzeczywiście zginął. Jednakże pod naciskiem czytelników, Conan Doyle zmienił zdanie i przywrócił życie Holmesowi w opowiadaniu *Pusty dom*, zawartemu w następnym zbiorze opowiadań, zatytułowanym *Powrót Sherlocka Holmesa*.

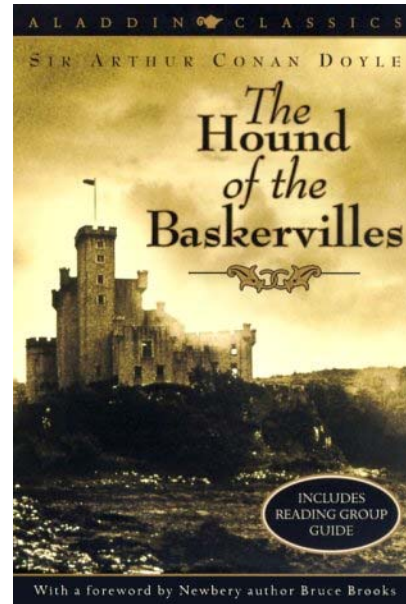
Zbiór zawiera następujące opowiadania:

- Srebrny Płomień – Silver Blaze
- Żółta twarz – The Adventure of the Yellow Face
- Urzędnik maklerski – The Adventure of the Stockbroker's Clerk
- Gloria Scott – The Adventure of the Gloria Scott
- Rytuał Musgrave'ów – The Adventure of the Musgrave Ritual
- Dziedzice z Reigate – The Adventure of the Reigate Puzzle
- Garbus – The Adventure of the Crooked Man
- Stały pacjent – The Adventure of the Resident Patient
- Grecki tłumacz – The Adventure of the Greek Interpreter
- Traktat morski – The Adventure of the Naval Treaty
- Ostatnia zagadka – The Final Problem

The Hound of Baskerville – 1902 Pies Baskerville'ów

Największe dzieło Conan-Doyle'a. Jeden z literackich horrorów wszechczasów, w którym autor wpisał dedukcyjne wywody Sherlocka Holmesa w mroczną opowieść, nawiązującą do klasycznych powieści grozy, w historię psa baskerville'ów, bestii z piekła rodem, która terroryzuje od stuleci oddaloną od cywilizacji rezydencję rodu Baskerville, grasując nocami po moczarach. Ktoś nastaje na życie Henry'ego, potomka rodu, wykorzystując pradawną legendę o psie, i właśnie to jest przedmiotem dochodzenia. Sherlock usuwa się w cień i pozwala działać Watsonowi. Poczciwy doktor jest coraz bardziej zdezorientowany, nie pojmując, kto może być sprawcą dziwnych zdarzeń. Kiedy sytuacja staje się niebezpieczna, Sherlock wychodzi z cienia. Okazuje się wtedy, że cały czas kontrolował sytuację. Ukryty w pobliskiej grocie, obserwował zdarzenia i szukał wyjaśnienia zagadki.

Demoniczny stwór był tylko nacieranym fosforem psem, który siejąc grozę, miał uwiarygodnić śmierć Henry'ego. Dzielny lord padł ofiarą misternej intrygi jego bliskiego krewnego Stapletona, ukrywającego swą tożsamość i zmierzającego do zagarnięcia rodzowego majątku. Zręczna konstrukcja utworu, nagromadzenie tajemniczych i trudnych do wytłumaczenia zdarzeń stanowiły dostatecznie silną podniecie dla czytelników, którzy podziwiali przenikliwość genialnego detektywa Sherlocka Holmesa, dążącego zawsze do wyświetlenia prawdy metodą dedukcji i analizy psychologicznej. Jest to jedna z tych pozycji literackich które bardzo żałujemy, że można je po raz pierwszy przeczytać tylko raz w życiu. Conan-Doyle operuje tu nieomal namacalną, zimną grozą, wzmacniając nasz lęk przed nieznanymi ludowymi legendami na temat psa. Holmes tym razem nie musi popisywać się talentami swego umysłu, ale przede wszystkim sprostać zabobonowi w imię swego racjonalnego, naukowego poglądu na świat, który ostatecznie tryumfuje, rozładowując w scenie finałowej również nasz strach i rozwiewając nasze, znakomicie rozbudzone, wątpliwości.

The Return of Sherlock Holmes – 1905

Powrót Sherlocka Holmesa

Zbiór 13 opowiadań ilustrowany przez Sidneya Pageta w "The Strand Magazine" i Frederica Dorr Steele w "Collier's Weekly". Opublikowany był po raz pierwszy w latach 1903-1904 w obydwu angielskich gazetach. Całość opublikowano w 1905 roku.

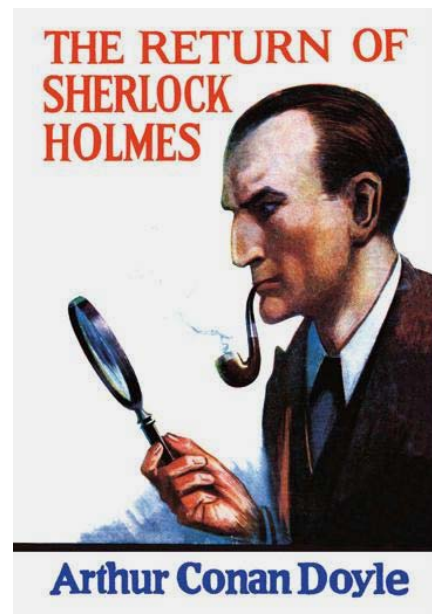
Doyle, pod naciskiem czytelników, zmienił pierwotnie planowany rozwój wydarzeń. Mimo, iż wcześniej postanowił uśmiercić słynnego detektywa, który miał zginąć w walce z profesorem Moriartym, zdecydował się przywrócić Holmesa do swych opowiadań. Jak dowiadujemy się w opowiadaniu *Pusty dom*, Holmes tak naprawdę nie spadł do wodospadu Reichenbach, gdyż wykorzystał swoje umiejętności w zakresie "baritsu", tym samym ratując swoje życie. Postanawiając usunąć się w cień i dopaść resztę zbrodniarzy z szajki Moriarty'ego, detektyw robi wszystko, aby wszyscy myśleli, iż on również wpadł w otchłań alpejskiego wodospadu, co skutecznie mu się udaje. Rozwiązując pierwszą zagadkę po swoim powrocie, Holmes przyczynia się do schwytania pułkownika Morana, bliskiego przyjaciela profesora, który poza jego bratem Mycroftem jako jedyny wiedział, że detektyw żyje, gdyż widział go nad wodospadem.

W pozostałych opowiadaniach Sherlock Holmes rozwiązuje skomplikowane zagadki tak samo, jak za dawnych lat, przy użyciu dedukcji i swego genialnego umysłu detektywa.

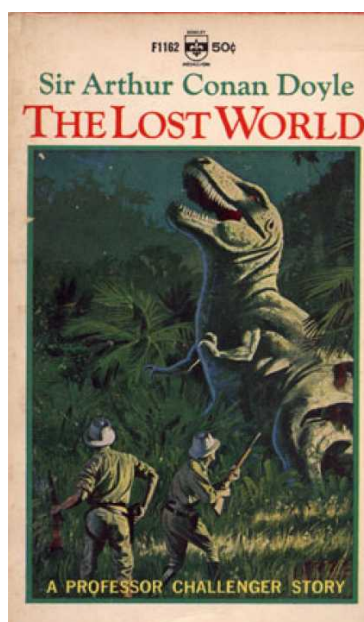
W pozostałych opowiadaniach Sherlock Holmes rozwiązuje skomplikowane zagadki tak samo, jak za dawnych lat, przy użyciu dedukcji i swego genialnego umysłu detektywa.

Zbiór zawiera następujące opowiadania:

- Pusty dom – The Adventure of the Empty House
- Przedsiębiorca budowlany z Norwood – The Adventure of the Norwood Builder
- Tańczące sylwetki – The Adventure of the Dancing Men
- Samotna cyklistka – The Adventure of the Solitary Cyclist
- Szkoła klasztorna – The Adventure of the Priory School
- Czarny Piotr – The Adventure of Black Peter
- Charles Augustus Milverton – The Adventure of Charles Augustus Milverton
- Sześć popiersi Napoleona – The Adventure of the Six Napoleons
- Trzej studenci – The Adventure of the Three Students
- Złote Pince-Nez – The Adventure of the Golden Pince-Nez
- Zaginiony sportowiec – The Adventure of the Missing Three-Quarter
- Abbey Grange – The Adventure of the Abbey Grange
- Druga plama – The Adventure of the Second Stain

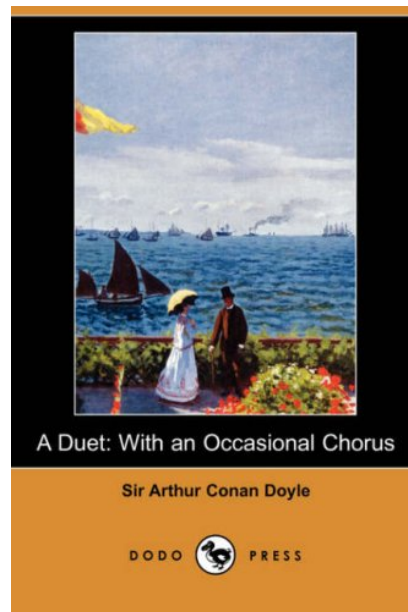
The Lost World – 1912 Zaginiony świat

Powieść przygodowa wydana w 1912 roku. Utwór był wielokrotnie filmowany, po raz pierwszy w 1925 r. (ta ekranizacja do dziś pozostaje prawdopodobnie najświetniejszą; nad efektami specjalnymi pracował Willis O'Brien, który później pracował też m.in. przy *King Kongu* z 1933 r.). Popularność w ostatnich latach przyniósł mu serial telewizyjny z lat 1999-2002 oraz wyprodukowany przez BBC mini-serial z 2001 r., z Bobem Hoskinsem, Jamesem Foksem i Peterem Falkiem w rolach głównych.

Dalsze losy prof. Challengerera i innych bohaterów tej książki Conan Doyle przedstawił w książkach *Trujące pasmo* (1913), *The Land of Mist* (1926), *The Disintegration Machine* (1927) i *When the World Screamed* (1928). Do tytułu powieści Conan-Doyle'a nawiązuje bestseller Michaela Crichtona *Zaginiony Świat*, będący drugą częścią powieści *Park Jurajski*. Inspiracją dla autora była prawdopodobnie południowoamerykańska góra Roraima.

A Duet: With Occasional Chorus – 1914 **Duet z przygodnie stosowanym chórem**

Romans autorstwa Arthura Conana Doyle'a z 1914 r. Zbiór opowiadań mówi o początkach małżeństwa Franka Crose'a, 26-letniego urzędnika i wielbiciela sztuki, z beztroską Maud Shelby, obojga pochodzących z rodzin klasy średniej, lecz dla których najważniejszą wartością jest ich wzajemna miłość. Romans jest bardziej zbiorem opowiadań niż powieścią, a w każdym z 22 opowiadań poznajemy na ogół przykre, komiczne lub tragikomiczne wydarzenia z pierwszego roku ich małżeństwa, które zawsze kończą się szczęśliwie dla młodej pary.

Czas akcji nie jest dokładnie określony, na podstawie przesłanek można wnioskować, że jest to początek XX wieku, ze względu na panującą modę i kulturę (m.in. cylindry, brak samochodów na ulicach), można przypuszczać pierwszą dekadę minionego stulecia. Głównym miejscem akcji jest rodzinna miejscowość Franka, Woking w Anglii, ale bohaterowie niejednokrotnie zwiedzają różne miejscowości i zabytki, m.in. grób Samuela Pepysa, Opactwo Westminsterskie czy dom Thomasa Carlyle'a.

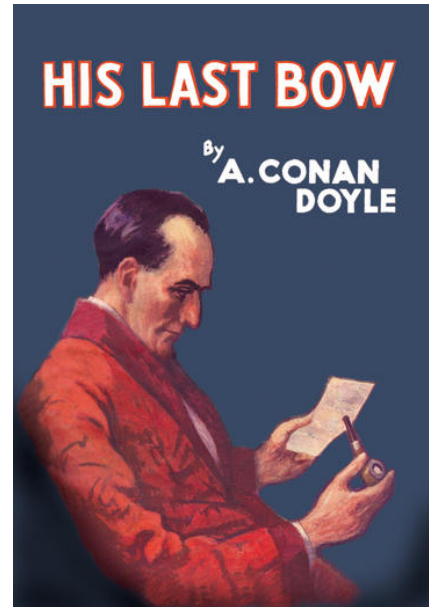
Zbiór opowiadań niesie w sobie cechy powieści epistolarnej, modnej na przełomie XX i XIX wieku, tj. niektóre rozdziały składają się z listów pisanych między Maud a Frankiem lub między Maud a samym autorem, sir Doyle'em. Ponadto zgodnie z tytułem, autor wplata w fabułę pojęcia z zakresu muzycznego, jak np. duet, tercet czy uwertura. Przy niektórych opowiadań własną naukę pisze autor we własnym imieniu, na przykładzie małżeństwa Franka i Maud udzielając rad czytelnikom, którzy w przyszłości również wezmą ślub.

His Last Bow – 1917

Jego ostatni ukłon

Zbiór 8 opowiadań o przygodach Sherlocka Holmesa, ilustrowany przez Sidneya Pageta, Frederica Dorr Steele, Waltera Pageta, Arthura Twidle, H. M. Brocka, Josepha Simpsona, Aleca Balla, A. Hallidaya i Gilberta Hallidaya. Opowiadania publikowano po raz pierwszy w "The Strand Magazine" i "Collier's Weekly". Całość wydana została w ilości 10 684 kopii w październiku 1917 roku.

Holmes, odtwarzający z kawałka tytoniu całą historię, jaka się rozegrała udowadnia, że świat jest w istocie gigantyczną łamigłówką i wystarczy genialnego umysłu, by wszystko poukładać jak należy. Wyklucza tym samym jakikolwiek element irracjonalny działalności człowieka. Postać Sherlocka Holmesa była inspiracją dla większości detektywów, jacy pojawili w literaturze od czasów Conan Doyle'a. Egocentryk, samotnik, obdarzony niezwykleymi zdolnościami obserwacji, wybitną wiedzą z dziedziny psychologii, chemii, kryminalistyki, potrafiący odróżnić wszystkie znane na świecie rodzaje tytoniu i rozpoznający błoto pochodzące z różnych rejonów Londynu.

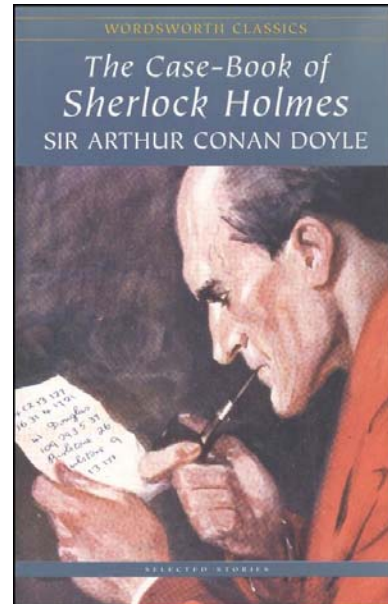
Zbiór zawiera następujące opowiadania:

- Tajemnica Wisteria Lodge – The Adventure of Wisteria Lodge
- Kartonowe pudełko – The Adventure of the Cardboard Box
- Sprawa Czerwonego Kręgu – The Adventure of the Red Circle
- Plany Bruce-Partington – The Adventure of the Bruce-Partington Plans
- Umierający detektyw – The Adventure of the Dying Detective
- Zniknięcie Lady Frances Carfax – The Disappearance of Lady Frances Carfax
- Sprawa diabelskiej stopy – The Adventure of the Devil's Foot
- Jego ostatni ukłon – His Last Bow

The Case-Book of Sherlock Holmes – 1927
Księga przypadków Sherlocka Holmesa
Kroniki Sherlocka Holmesa

Zbiór 12 opowiadań o Sherlocku Holmesie, ilustrowanych przez Sidneya Pageta. Pierwsze wydanie ukazało się w czerwcu 1927 roku, w liczbie ponad 15 tys. egzemplarzy.

Nieśmiertelna klasyka literatury detektywistycznej. Niepobita do dziś i chyba w istocie nie zagrożona. Detektyw Sherlock Holmes swym genialnym umysłem rozwiązuje najbardziej zawiłane sprawy przy pomocy metody dedukcji, prowadzącej od wyjścia do wejścia, czyli od zbrodni do zbrodniarza, co relacjonuje jego niezbyt lotny przyjaciel poczciwy doktor Watson, stanowiący dla Holmesa jedynie tło odpowiednio pokryte szarością. Utwory inspirowane dorobkiem Edgara Allana Poe, ale pisane łatwiejszym językiem, ze szlifem komercyjnym, co nie jest jednak w tym wypadku wielkim zarzutem, zachwycają do dziś tak samo jak kiedyś wyobraźnią i częstokroć niepospolitym zmysłem dramatycznym.

Zbiór zawiera następujące opowiadania:

- Znamienity klient – The Adventure of the Illustrious Client
- Żołnierz o bladym obliczu – The Adventure of the Blanched Soldier
- Klejnot z kolekcji kardynała Mazariniego – The Adventure of the Mazarin Stone
- Dom pod trzema daszkami – The Adventure of the Three Gables
- Wampirzyca z hrabstwa Sussex – The Adventure of the Sussex Vampire
- O trzech panach Garrideb – The Adventure of the Three Garridebs
- Niezwykłe wydarzenia na moście Thor – The Problem of Thor Bridge
- Ofiara miłości – The Adventure of the Creeping Man
- Lwia grzywa – The Adventure of the Lion's Mane
- Lokatorka w woalce – The Adventure of the Veiled Lodger
- Stary dwór Shoscombe – The Adventure of Shoscombe Old Place
- Emerytowany sprzedawca farb – The Adventure of the Retired Colourman